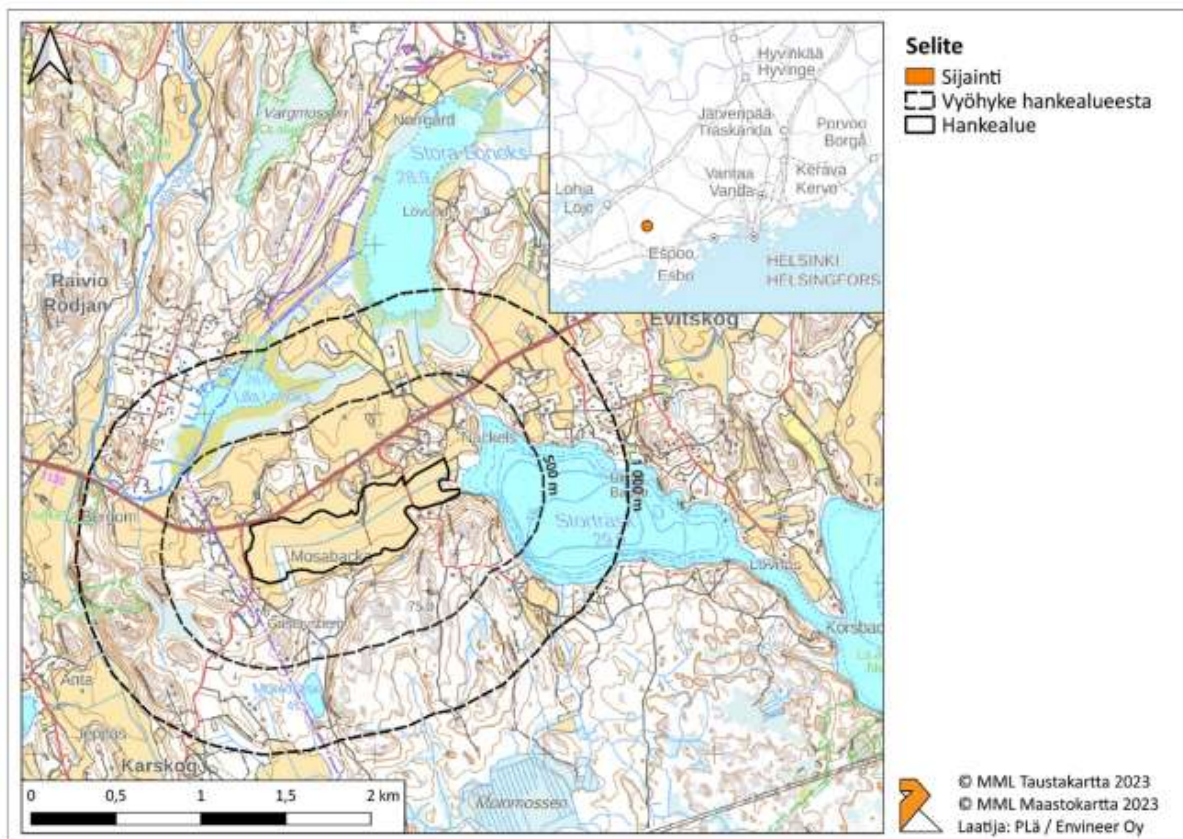

Kirkkonummen kunnan lausunto Evitskogin pellonparannushankkeen YVA-ohjelmasta (31.10.2023)

Taustaa

Evitskogin pellonparannushankkeen toteuttamisriskit ja ympäristövaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti alueen pinta- ja pohjavesiin sekä Storträsk-järven vedenlaatuun kuten myös meluun ja ilmanlaatuun. Niin ikään pellon rakentamisella on vaikutuksia hankkeen lähiluonnolle. Edellä kuvatun lisäksi hankkeella on haitallisia vaikutuksia myös alueen väestölle muiden muassa heidän viihtyisyyden ja turvallisuuden osalta, sillä esimerkiksi hankkeen rakentamisaikainen raskaan ajoneuvoliikenne vuorokautinen määrä saattaa olla kesäkuukausina merkittävä. Toisaalta YVA-ohjelman mukaan pellon korottamiselle on tarve ja hankkeella parannettaisiin alueen vesien- ja linnustonsuojelua kosteikkorakentamisen myötä. Hankkeelle on ehdottoman tärkeää, että pellonkorotukseen käytetään pilaantumattomia ylijäämämaita. Lisäksi on syytä todeta, että nykytilanteessa alavalle peltoalueelle johtuva vesi pumpataan läheiseen Storträsk-järveen. Edellä kuvatun problematiikan johdosta Kirkkonummen kunta pitää perusteltua toteuttaa hanke YVA-menettelyä kautta.

Kuva 1. Hankealueen sijainti.

YVA-menettely jaetaan YVA-ohjelma- ja YVA-selostusvaiheeseen. YVA-ohjelma on suunnitelma ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisesta (kt. ohjelman s. 35-37). Kirkkonummen kunnan näkemysten mukaan YVA-ohjelma on laadittu edellä kuvatun mukaisesti.

YVA-ohjelman hankevaihtoehdot ovat seuraavat:

- VE0: hanketta ei toteuteta.
- VE1: toteutetaan noin 7 vuoden aikana. Peltoa korotetaan kolmessa vaiheessa 1–4 m.
- VE2: toteutetaan noin 14 vuoden aikana. Peltoa korotetaan kolmessa vaiheessa 1–4 m.

Hankkeen vaikutusten merkittävyyden arviointi

Pellonparannushankkeen toteutuksen vaikutuksen merkittävyyttä on YVA-ohjelmassa tarkoitus arvioida eri näkökulmista esimerkiksi nostetun kaaviokuvan kautta (kt. ohjelman s. 40-43). Siinä molemmat vaihtoehdot on arvioitu kielteiseksi kuitenkin niin, että VE1:n osalta hankkeella näyttäisi olevan suuri kielteinen vaikutus, vastaavasti VE2:n osalta hankkeella näyttäisi olevan pieni kielteinen vaikutus (kt. kuva 8 alla), lisäksi vaikutuksen herkkyys on osoitettu keltaisella rivillä. Kaavion tulkinta voi olla kuitenkin vaikeaa lukijalle ja tällöin vaikutuksen merkittävyyden arvioinnin johtopäätöksen avautuminen on haasteellista etenkin kun erot vaihtoehtojen vaikutusten kesken on avaamatta. Kirkkonummen kunta edellyttää, että hankkeen kokonaisvaikutuksen arvioinnin laatua eli vaikutuksen merkittävyyttä on ohjelman jatkosuunnittelussa eli YVA-selostuksessa muokattava ymmärrettävään muotoon, mikäli siinä käytetään kyseistä kaaviota.

		Vaikutuksen suuruus						
		Suuri	Keskisuuri	Pieni	Ei vaikutusta	Pieni	Keskisuuri	Suuri
Herkkyys	Vähäinen	Kohtalainen		Pieni		Pieni		Kohtalainen
	Kohtalainen	VE1	Kohtalainen	VE2	VE0		Kohtalainen	
	Suuri	Suuri		Kohtalainen		Kohtalainen		Suuri

Kuva 8. Esimerkki merkittävyyden arvioinnista.

Ohjelmassa ei avata hankkeen suunnitteluun ja ympäristövaikutusten arviointiin liittyviä epävarmuustekijöitä eikä haitallisten vaikutusten ehkäisy- ja lieventämistoimenpiteitä (kt. ohjelman s. 44). Kirkkonummen kunta edellyttää niiden selvittämistä viimeistään YVA-selostuksessa. Niin ikään Kirkkonummen kunta kannattaa hankkeen haitallisten vaikutusten seurantaohjelmaan käynnistämistä (kt. ohjelman s. 44-45). Sen on määrä käsittää muiden muassa pohja- ja pintavedet sekä melun ja ilmanlaadun. Lähtötietoja on täydennettävä mahdollisen sulfaattimaiden osalta (kt. ohjelman s. 50). Mikäli hankkeen toteuttamisen yhteydessä tapahtuu hankkeen tavoiteasettelusta poikkeavaa ympäristön tilan heikkenemistä, on siitä tiedotettava alueen asukkaita ja kuntaa.

Kirkkonummen kunnalla ei ole huomautettavaa hankealueen VE1:n ja VE2:n rakentamisen vaikutusten muodostumiseen, hankkeen toimenpiteiden kuvauksiin eikä niiden vaikutusten arviointimeneelmiin (kt. ohjelman s. 65-68). Edellä mainitut toimenpiteet hankealueella ovat seuraavat:

- kosteikon perustamiseen liittyvät maanrakennustyöt
- alueen läpi kulkevan avo-ojan putkitukseen liittyvät maanrakennustyöt
- salaojaverkoston rakennustyöt
- maanajo eli täyttö (pellon korotus).

Todettakoon, ettei kunnan edustajille toimitettu tietoa hankkeen yleisötilaisuudesta 22.11.2023, YVA-hankkeen ennakkoneuvottelussa (21.9.2023) juuri kunnan edustajat painottivat vuorovaikutuksen tärkeyttä osallisten, siis lähialueen asukkaiden ja maanomistajien suuntaan sekä kunnan suuntaan. Kunnan edustajat oli kutsuttu edellä mainittuun ennakkoneuvotteluun.

Vaikutukset väestöön, lähiluontoon ja vesistöön

Kirkkonummen kunnan lausunnon näkökulman pääpaino on YVA-ohjelman mukaisissa vaikutusten arvioinnissa alueen väestöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyisyyteen. Hankkeen välittömässä lähiympäristössä on noin 25 ympärivuotista asuinrakennusta ja loma-asuntoa (kt. ohjelman kuva 43, s. 104). Itse hankealue on rakentamaton. Todettakoon, että asukkaiden lähin uimapaikka sijaitsee noin kilometrin etäisyydellä hankealueesta.

Useita vuosia kestäväksi suunniteltu pellonparannushankkeen toteutusvaihe vaikuttaa alueen väestöön sekä heidän asuinoloihin ja -viihtyisyyteen sekä terveyteen, johon saattaa vaikuttaa esimerkiksi hankkeen rakentamisaikainen melu ja ilmanlaadun heikkeneminen (ts. pöly). Ohjelmasta ei ilmene ylijäämämaiden välivarastoinnin järjestämistapaa, vaikka sen toteutustavalla ja sijaintipaikalla saattaa olla vaikutuksia väestön hyvinvointiin sekä lähiluontoon Luonnollisesti edellä kuvattujen asioiden vaikutukset ovat yksilöllisiä ja niiden haitallinen terveystaustatodentaminen on haaste. Niin ikään hankkeella on vaikutuksia sekä hankealueella että sen lähialueella metsästyksen sekä jokaisen-oikeudella tapahtuvaan muuhun virkistystoimintaan. Ohjelmassa todetaan, että edellä kuvatut asiat kootaan keräämällä lähialueen asukkailta ja muilta sidosryhmiltä tietoja (ts. oletettava asukaskysely, kt. ohjelman s. 116) kuitenkin määrittelemättä tiedonkeräämismenetelmään. Kirkkonummen kunta odottaa mielenkiinnolla miten laadittavassa YVA-selostusvaiheessa edellä esille nostettujen asioiden vaikutustarkastelu käytännössä toteutetaan ja miten se vaikuttaa itse hankkeen toteuttamisedellytyksiin.

Pellonparannushanke voidaan YVA-ohjelman mukaan olla toteuttamatta (VE0) tai se voidaan toteuttaa joko seitsemän vuoden aikana (VE1) tai 14 vuoden aikana (VE2). Ohjelman vaihtoehtoista haasteellisen on vaihtoehto 2, jonka mukaan hankkeen toteuttaminen kestäisi peräti 14 vuotta aiheuttaen alueen väestölle pitkäaikaisen häiriötilan. Kirkkonummen kunta edellyttää, että hanke on toteutettava vaihtoehdoin 1 mukaisesti seitsemässä vuodessa, koska se on inhimillisin ajatellen lähialueen asukkaita.

Mikäli pellonparannushanke toteutetaan, on ohjelman VE1:n ja VE2:n tavoitetilä sama. Toisaalta ihmetystä aiheuttaa, ettei YVA-ohjelmassa ole esitetty muita vaihtoehtoja, joissa esimerkiksi ylijäämämaiden tarve olisi nyt esitettyä pienempi tai jossa olisi esitetty pellon alavan alueen eli olemassa olevan kosteikkomaisen alueen parantamista kosteikoksi. Kirkkonummen kunta peräänkuuluttaa, että jo YVA-ohjelmavaiheessa hankkeen lopputilanteen toteutukselle pitäisi olla erilaisia vaihtoehtoja. Edellä esitettyä kantaa ei tosin tuotu esille kunnan edustajien toimesta ennakkoneuvottelussa 21.9.2023.

Hankkeen käynnistäminen Törnäsintien itäpuolella ja Storträsk-järven rantaviivalle toteutettavan kosteikon rakentamisella on Kirkkonummen kunnan näkemyksen mukaan perusteltua, jotta vesistöön kohdistuvat haitalliset vaikutukset ovat minimoitavissa. Tämän takia kosteikon rakentamisessa käytettävillä maa-aineksilla on vedenlaadulle suuri merkitys ja siksi ohjelmaa on täydennettävä tältä osin. Hyvin toteutettuna kosteikon viivytyksaltaiden toteuttamisella on mitä ilmeisimmin myönteinen vaikutus alueen väestön lähiympäristöön ja -luontoon sekä Storträsk-järven vedenlaatuun. Todettakoon, että toteutettava kosteikko edellyttää toimintansa varmistamiseksi jokavuotista hoitoa ja seurantaa.

Kirkkonummen kunta ei hyväksy Storträsk-järven vedenlaadun heikentämistä, ei edes hetkellisesti. Toisin sanoen hanke on toteutettava niin, että järveen kohdistuva kiintoaineskuormitus ja veden samentumien minimoidaan, mikä on myös ELY-keskuksen toimesta kirjattu hankkeen lähtökohdaksi kuten myös hankealueen maan kantavuuden selvittäminen ja toimenpiteet hankealueen vesistön padoituksen estäminen (kt. ohjelman s. 27-28). Koska vedenlaadun heikkenemistä ei saa tapahtua hankkeen toteuttamisvaiheessa, edellyttävät pellonparannuksen toteuttamiseen kuuluvat toimenpiteet asiantuntevaa suunnittelua, rakentamistapaa ja työmaan toteuttamista asianmukaisesti. Alueen asukkaiden ja muun virkistyskäytön estymistä Storträsk-järvellä Kirkkonummen kunta ei hyväksy.

Hankkeen vaikutusalueen väestön asuinolosuhteita ja -viihtyisyyttä heikentää hankkeen toteuttamisen aikaisen raskaan ajoneuvoliikenteen aiheuttamat häiriöt ja haitat niin Eviskogintiellä kuin Törnäsintielläkin. YVA-ohjelman sivulla 94 on todettu, että hankkeen aikana aiheutuu liikennettä arviolta 8-12 kuormaa (ts. kuorma-autollista ylijäämämaata) arkipäivisin painottuen kesäkausille. Arvioitu liikennemäärän kasvu on merkittävä lisäys nykytilanteeseen verrattuna, mikä edellyttää mitä todennäköisimmin toimenpiteitä liikenneturvallisuuden parantamiseksi rakentamisen aikana. Ohjelman tekstistä ei ilmene, josko arviolta 12 kuormaa päivässä tarkoittaa VE1:n mukaista hanketta ja 8 kuormaa päivässä vastaavasti VE2:n mukaista hanketta (kt. ohjelman s. 94). Koska mahdollisia liikenneturvallisuutta lisäävistä ja turvallisuuden tunnetta vahvistavista toimenpiteistä poikkeustilanteessa ei ole mainintaa ohjelmassa, edellyttää Kirkkonummen kunta, että asia lisätään YVA-ohjelmaan tai sitä käsitellään laadittavassa YVA-selostusvaiheessa riittävällä tarkkuudella, jotta kunta sekä alueen asukkaat voivat muodostaa käsityksen niin rakentamisen aikaisen liikenteen kasvun aiheuttamista liikenteen riskitekijöistä kuin niiden vaikutuksista liikenneturvallisuuteen mahdollisine toimenpiteineen.

Tieliikenteelle aiheutuvia vaikutuksia lienee haasteellista arvioida, sillä tällä hetkellä ei liene selvillä mistä ylijäämämaat on tarkoitus tuoda hankealueelle (kt. ohjelman s. 98). Kirkkonummen kunnan vahva suositus on välttää kuljetuksia Kirkkonummen kuntakeskuksen (Volsintie-Solvikintie-Evirskogintie) kautta, sillä mitä ilmeisimmin suurin osa ylijäämämaista tuodaan pääkaupunkiseudun suunnasta. Mikäli kuntakeskuksesta tai muualla Kirkkonummen alueelta syntyy ylijäämämaita, niin on luonnollista hyödyntää niitä käynnistyvässä pellonparannushankkeessa.

Vaikutukset maisemaan

Hankealueella on voimassa Kirkkonummen yleiskaava 2020, jossa parannushankkeen pelto on osoitettu maatalousalueeksi (MT). Sen läheisyydessä on aluevaraukset kyläkeskusten alueelle (AT), loma-asuntoalueelle (RA) sekä maa- ja metsätalousalueelle (M). Storträsk-järvi on osoitettu vesialueeksi (W). Evitskogintie, joka on osoitettu yleiskaavassa, välittää liikennettä hankealueelle. Yleiskaava ei aseta esteitä pellonparannushankkeen toteuttamiselle, mutta sen toteuttaminen muuttaisi kuitenkin vallitsevaa maisemaa ja lähiluonnon elinoloja.

Tällä hetkellä hankealue on perinteistä viljelyaluetta, joskin nykytilanteessa osaa siitä voidaan luonnehtia myös kosteikkoalueeksi peltoalueen läpi kulkevan ojan takia. Pelto on tulvimiselle altista aluetta. Kirkkonummen kunta edellyttää kiinnitettävän huomiota alueen läpi kulkevan avo-ojan putkitukseen ja edellyttää putkituksen suunnittelua ja toteutusta siten, että ojan/putkituksen toimivuus varmistetaan työaikaisessa ja pysyvässä tilanteessa riittävällä varmuudella, jotta mm. ojan yläpuolisten alueiden kuivatus toimii kaikissa tilanteissa.

Molemmissa YVA-ohjelman mukaisissa vaihtoehtoissa pellonparannushankkeissa (VE1 ja VE2) on peltoa tarkoitus korottaa kolmessa vaiheessa 1-4 metriä puhtailla ylijäämämailla. Toisaalta laaditussa YVA-ohjelmassa ei ole perusteltu miksi peltoaluetta on korotettava enimmillään jopa neljällä metrillä. Näin ollen Kirkkonummen kunta edellyttää, että ohjelman Perustieto-osaan lisätään uusi kappale, josta ilmenee kootusti perustelut pellonparannushankkeelle. Kyseisen uuden kappaleen johdosta ohjelman lukijan ymmärtämys hankkeen toteuttamistarpeelle paranisi.

Toteutettava hanke muuttaa olemassa olevaa maisemaa ja sillä on vaikutuksia lähiluontoon, millä on vaikutusta lähialueen väestölle. Tuttu maisema muuttuu. Silti ohjelmassa ei ole esimerkiksi yhtäkään valokuvaa Storträsk-järven ranta-alueesta, jonne ohjelman mukainen kosteikko on määrä rakentaa. Kirkkonummen kunta ehdottaa, että ohjelmaa täydennetään nykytilan maisemavalokuvilla hankealueesta sekä havainnollistetaan tavoiteltua muutosta havainnekuvin. Luonteva paikka niiden esittämiseen on Maisema ja kulttuuriympäristö -kappale (kt. ohjelman s. 108-109).